Elintarviketeollisuusliitto
Luonnontuoteteollisuusyhdistys

LAUSUNTO

26.4.2021

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE 42/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

ETL:N LUONNONTUOTETEOLLISUUSYHDISTYKSEN (LTTY) LAUSUNTO LUONNONTUOTTEIDEN KERUUTA JA HARMAAN TALOUDEN SELVITYSYKSIKÖN TEHTÄVIÄ KOSKEVASTA HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ

ETL ry:n Luonnontuoteteollisuusyhdistys (LTTY)[1] kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnontuotteiden keruuta koskevasta hallituksen esityksestä.

Etenkin luonnonmarjojen hyödyntämisellä on Suomessa pitkät perinteet ja niitä käytetään elintarvikkeissa ja juomissa edelleen hyvin monin tavoin. Niitä myydään sellaisenaan, kuivattuina, pakastettuina ja käytetään raaka-aineena esimerkiksi mehujen, hillojen, alkoholijuomien, jauheiden ja soseiden valmistuksessa. Luonnonmarjat ovat myös suosittuja ainesosia esimerkiksi välipalatuotteissa, makeisissa, jogurtissa ja muroissa. Tuotteille on kysyntää viennissä ja jalostuksessa syntyviä sivutuotteita voidaan hyödyntää edelleen esimerkiksi kosmetiikkateollisuudessa. Tutkimuksista on saatu tuloksia luonnonmarjojen myönteisistä terveysvaikutuksista, mikä tarjoaa mahdollisuuksia uusien tuotteiden kehittämiselle jatkossakin.

Luonnonmarjojen talteenotossa jalostukseen ulkomaisten poimijoiden merkitys on viime vuosina ollut suuri. Suomalaiset poimivat edelleen marjoja etenkin kotitarpeisiin. Jalostukseen tarvittavien määrien varmistamissa sekä alan kasvun ja kehityksen mahdollistamisessa ulkomaalaisten poimijoiden keruutoiminta on tulevaisuudessakin olennainen.

Yhdistys pitää poimijoiden asianmukaista kohtelua ja yritysten tasapuolisen kilpailun varmistamista erittäin tärkeänä ja on ollut aloitteellinen aiesopimukseen johtaneessa yhteistyössä yritysten ja valtionhallinnon välillä. Yhdistys kannattaa luonnontuotealan toimintaperiaatteiden täsmentämistä sekä keskeisten toimijoita ja viranomaisia koskevien velvoitteiden säätämistä lailla. Keruuta koskeva erillinen lainsäädäntö huomioi paremmin luonnontuotealan erityisyyden kuin työsuhde ja on velvoittavampi kuin nykyinen aiesopimusmalli. Yhdistys pitää myös hyvänä yritysten toiminnan luotettavuuden tarkastamista aiempaa selvemmin ja luonnonmarjanpoiminnan valvonnan kehittämistä. Yhdistys olisi pitänyt parempana erityisesti luonnonmarjojen poimintaan erikoistunutta

[1] Luonnontuoteteollisuusyhdistys on Elintarviketeollisuusliitto ry:ssä toimiva elinkeinopoliittinen, rekisteröimätön toimialayhdistys. Yhdistyksen jäsenet ovat Polarica Marjanhankinta Oy, Kiantama Oy, Marja Bothnia Berries Oy, Kaskein Marja Oy, Arctic International Oy, Pakkasmarja Oy ja Toripiha Oy.

Elintarviketeollisuusliitto ry
Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

Finlands Livsmedelsindustriförbund
Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Finnish Food and Drink Industries' Federation
Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

valvojaa. Nyt esitetyssä mallissa tulee huolehtia ja valvojien koulutuksesta ja yritysten tasavertaisesta kohtelusta eri puolella Suomea. Yhdistys pitää tärkeänä, että Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimistolla olisi edelleen työ- ja elinkeinoministeriön määräämä valtakunnallinen erikoistumistehtävä ulkomaalaisten luonnontuotteiden kerääjien neuvonnassa.

Perusteluosa, kohta 2.1.3 Luonnontuotealan yritykset

Luonnontuotealan ulkomaalaisia poimijoita maahan kutsuvia kuvataan hallituksen perusteluosassa seuraavasti:

”Useimmat luonnontuotekeruualan yritykset ovat sijoittuneet Pohjois-Suomeen, Kainuuseen, Pohjois- ja Etelä-Karjalaan sekä Keski-Suomeen. Ulkomaalaisia kerääjiä maahan kutsuvia tai heitä majoittavia yrityksiä on vuosittain 20–30. Nämä yritykset ovat myös nykyisen aiesopimuksen allekirjoittaneita toimijoita. Suuria yrityksiä on 4–5, ja muut ovat pieniä tai keskisuuria yrityksiä.”

Luonnontuotealan moninaisuutta on laajemmin kuvattu esimerkiksi TEMin Luonnontuotealan toimialaraportissa[2] vuodelta 2019. Raportissa todetaan, että luonnontuotealan yritykset jakautuvat mikro- ja PK-yrityksiin seuraavasti: 483 mikroyritystä, 46 pientä yritystä ja 5 keskisuurta yritystä. Myös edellä olevassa Hallituksen esitykseen sisältyvässä kuvauksessa mainitut ’4–5 suurta yritystä’ ovat yleisten yrityskokoluokittelujen mukaan PK-yritysryhmään kuuluvia.

Muutosesitys, 6 §

6 §:n 6) -kohdassa säädettäisiin luonnontuotekeruualan toimijalle velvollisuus huolehtia siitä, että luonnontuotekeruualan toimijan voimassa olevat luonnontuotteiden sisäänostohinnat sekä kerääjältä veloitettavat kulut ovat kerääjän tiedossa jo ennen kerääjän Suomeen saapumista. Yhdistys katsoo, että kyseinen säännös on epäselvä sen suhteen, millä tarkkuudella tiedot tulee antaa ja kuinka usein niitä tulee päivittää.

Säännöskohdasta voisi saada myös sen kuvan, että luonnontuotteiden sisäänostohinnat tulee ilmoittaa sitovasti kerääjälle ennen tämän maahantuloa. Tämä ei selvene ao. lainkohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa. Siinä mainitaan, että ”*Kuten nykyisinkin, luonnontuotekeruualan toimijan tulisi huolehtia siitä, että kulloinkin voimassa olevat luonnontuotteiden sisäänostohinnat ovat kerääjän tiedossa (6 kohta)*.” ja että ”*Koska kerättyjen luonnontuotteiden sisäänostohinta on merkityksellinen myös kerääjän harkitessa Suomeen tulemista, sisäänostohinta tulisi antaa kerääjälle jo ennen tämän Suomeen lähtemistä*.”

On hankalaa arvioida, mitä lakiesityksessä on tarkoitettu etenkin, kun ottaa huomioon, miten perustelut jatkuvat: ”*Kerääjän oikeusaseman kannalta on myös merkityksellistä, että keruun alkaessa tiedossa oleva sisäänostohinta ei keruupäivän aikana laske*.” Jälkimmäisessä lainauksessa annetaan ymmärtää, että sisäänostohinnat voivat muutoin vaihdella, kunhan ne eivät ko. keruupäivän aikana laske.

[2] TEMin Luonnontuotealan toimialaraportti: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161546/32_19_Luonnontuotealan_toimialaraportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Luonnontuotekeruualan toimijalla ei ole käytännössä mahdollisuuksia ilmoittaa sitovia sisäänostohintoja ennen kerääjän saapumista Suomeen, koska hinnat määräytyvät markkinoilla. Lakiesityksen aiempi muotoilu (HE luonnos marjanpoimintalaki 29.12.2020) oli tässä suhteessa onnistuneempi, koska siinä velvoitettiin ostajaa huolehtimaan siitä, että kulloinkin voimassa olevat luonnontuotteiden sisäänostohinnat ovat kerääjän tiedossa.

On tärkeää, ettei hintojen (ja tässä tapauksessa sisäänostohintojen) määräytymiseen puututa sääntelyllä, vaan niiden tulee määräytyä markkinaehtoisesti. Kerääjälle annettava tieto luonnontuotteiden sisäänostohinnoista ennen marjanpoimintakautta ei voi olla sitova eikä täsmällinen, vaan arvio ja perustua edellisten vuosien hintatasoon ja arvioon tulevan kauden hintatasosta.

Yhdistys pitää myös ongelmallisena sitä, että kutsuvien yritysten edellytetään ilmoittavan tuotteista maksettava hinta etukäteen, mutta poimijalla on oikeus myydä poimimansa luonnontuotteet valitsemalleen taholle, myös muulle kuin hänet Suomeen kutsuneelle luonnontuotekeruualan toimijalle.

Yhdistys esittää kohtaa muutettavan siten, että luonnontuotekeruualan toimijalla olisi velvollisuus huolehtia, että luonnontuotteiden yleinen hintataso sekä kerääjältä veloitettavat kulut ovat kerääjän tiedossa jo ennen kerääjän Suomeen saapumista. Yleisen hintatason tieto voi perustua esimerkiksi Ruokaviraston toimesta vuosittain tekemän MARSI-tutkimuksen[3] tietoihin luonnontuotteista maksetuista keskihinnoista. MARSI-tutkimuksen tietoja on saatavilla useilta vuosilta.

Kunnioittavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO RY
Luonnontuoteteollisuusyhdistys

Mika Lallo
toimitusjohtajan varamies

[3] Luonnonmarjojen ja -sienten kauppaantulomäärätutkimus, MARSI-tutkimus https://www.aitoluonto.fi/ajankohtaista/MARSI-tutkimus-2020-julkaistu-881.html